

Sähkösiirron hinnoittelun valvontaan tarvitaan lainmuutos

Viime päivinä on käyty vilkasta keskustelua sähkön siirtohintojen korotusten kohtuullisuudesta ja siitä, onko viranomaisilla keinoja puuttua edes siirtohintojen korotusten kohtuuttomuuteen. Kohtuuttomuuskeskustelussa on kaksi näkökulmaa: kuluttajapoliittinen ja kuluttajaoikeudellinen.

Kuluttajapoliittisin perustein arvioidaan lainsäädännön toimivuus sekä viranomaisten voimavarojen riittävyys, mm. se onko Energiavirastolla riittävät keinot puuttua monopoliasemassa olevan välttämättömyyspalveluja tarjoavan yrityksen hinnoitteluun. Sähkömarkkina-alueissa säädetään, että verkkopalvelujen hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Tätä kohtuullisuutta arvioidaan neljän vuoden välein. Valvontajakson pituus määrätään laissa, jota muuttamalla eduskunnalla olisi mahdollisuus pikaisesti vaikuttaa siihen milloin Energiavirasto voi suorittaa sille kuuluvan kohtuullisuusarvioinnin. Ilman lainmuutosta seuraava mahdollisuus arviointiin on vuonna 2020. Olisi mahdollista myös velvoittaa Energiavirasto arvioimaan hintojen kohtuullisuus etukäteen silloin, jos hinnannousu ilmoituksen mukaan tulee ylittämään ennalta määritellyn kynnyksen, esimerkiksi 10–15 %.

Kuluttajaoikeudellisesta näkökulmasta arvioidaan ovatko korotukset lakien, muiden säädösten tai sopimusten mukaisia. Sähkömarkkina-alueiden sääntely hintojen kohtuullisuutta varsin yleisellä tasolla. Lisäksi arvioinnissa on huomioitava kuluttajan ja sähköyhtiön välinen sopimus siihen liittyvine vakiosopimusehtoineen. Sopimusten kohtuullisuuden arviointi yksittäisissä tapauksissa kuuluu yleisen tuomioistuimen ja kuluttajariitalautakunnan toimivaltaan.

Yksittäinen kuluttaja voi omassa asiassaan tehdä ratkaisupyynnön Kuluttajariitalautakuntaan. Lautakunnan päätöksen saaminen kuitenkin kestää kuukausia, jopa vuoden, eikä se suositusratkaisuna sido osapuolia. Koska Kuluttajariitalautakunnan ratkaisun hakeminen on kuitenkin käytännössä kuluttajalle ainoa käytettävissä oleva keino, kehottaa Kuluttajaliitto niitä kuluttajia, jotka epäilevät siirtohintojen korotuksen olevan kohtuuton omalta kohdaltaan, tekemään asiasta ratkaisupyynnön kuluttajariitalautakuntaan. Periaatteessa kuluttaja voisi viedä asian myös tuomioistuimen käsittelyyn, mutta siellä oikeudenkäyntikuluista johtuva riski on kohtuuttoman suuri.

Kuluttajaliitto on vuosien ajan ajanut Suomeen ryhmäkannetta, jolla ryhmä kuluttajia, joilla on sama tai samankaltainen vaade elinkeinonharjoittajaa kohtaan, voisi ajaa yhteistä kannetta. Tällainen ryhmäkannemahdollisuus on muissa pohjoismaissa. Suomeen sitä ei ole elinkeinoelämän voimakkaan vastustuksen vuoksi saatu. Sähkön siirtohintojen kohtuuttomuuden arvioiminen käräjäoikeudessa ja tarvittaessa ylemmissä oikeusasteissa olisi tyypillinen tilanne, jossa esim. Kuluttajaliitto voisi ajaa ryhmäkannetta kuluttajien puolesta. Ryhmäkanteella asiaan saataisiin kohtuullisella kulumiskillällä sitova päätös ratkaisusuositukseen sijaan.

Myös Kuluttaja-asiamies on ilmoittanut selvittävänsä asiaa ja harkitsevansa sen jälkeen jatkotoimia. Kuluttajaliiton näkökulmasta mahdolliset jatkotoimet eivät ryhmäkannetta lukuun ottamatta ole tehokkaita.

Lisätietoja:

johtava lakimies Tuula Sario

sähköposti tuula.sario@kuluttajaliitto.fi